

SLOVENKA

Glasiilo slovenskega ženstva

Št. 9.

V Trstu 24. aprila 1897.

Letnik I.

Meseca maja praznuje se god teh-le imen slovenskih svetnikov: 1. Vojka, 2. Živana, 4. Cvetoslav, 5. Desirad, 7. Stanislav škof, 8. Budislav, 13. Dragomir, 15. Jaromir, 23. Budislava, 24. Daslav, 28. Jaromir, 30. Milica, 31. Bojislav. *Slovenke! Dajajte svojim otrokom slovenska krstna imena!*

Vela roža.

Ko se vrnil s svojim cvetjem
Maj je spet v deželo,
Takrat, roža vela, tebi
Lice je razcveto.

Pila si poljube solnčne,
Žarno si mi vsevela
Kaj premišljam, ko zrem danes
Tebe, roža vela?

Jaz na rožo drugo mislim,
Ki je v maju cvêla —
Oj ta roža — v mojem srci
Zdavnej je že vela. —

Kristina

Spomin.

V večernem dihu roža rosna
V snu bajnem lahno trepeta,
O zlatem, solnčnem žarku sanja,
Ki jo poljubljal je z nebá.

In rože sen se z mojim spaja —
Spomin se vrača mi nazaj,
Na ustna, ktera počivala
Na mojih ustnih so nekđaj.

Kristina.

Priloga 49. št. „EDINOSTI“

Pedagogiške črtice.

Spisala Danica.

Kako vzgajati otroke? Katera mati si ni že stavila tega vprašanja? Saj je tako naravno, da želi vsaka mati odgajati svojo deco kar najbolje. Dobra volja je pač tu, a kolikokrat nedostaje pravih navodil in pravega spoznanja! Posebno pa v slovenskem jeziku je izšlo še tako malo del o tej zadevi, da naše matere res nimajo, kaj bi v roko vzele, da bi se poučile. V vseh strokah se uže svetijo imena slovenskih učenjakov-prvakov, le pedagogi — se ne oglašajo. Ali je to dokaz, da se slovenski narod sploh še ni pobrigal za odgojo svoje mladeži, da še ni nikdo spisal materam jasnega jedrnatega navodila za njihov težavni posel? Ne bodimo prestrogi. Naš narod je mal. Kratka je doba, odkar se je začel uprav še-le zavedati; ni imel tedaj še časa, da bi se bil vsestransko na vseh duševnih poljih razvil. A že se javljajo glasovi, ki so zapazili ta nedostatek. Zavedla se je i slovenska mati, da je napredek narodov nemožen brez sistematične vzgoje njega mladeži.

Zastavila sem tu svoje slabo peró, da vsaj v nečem odpomorem temu nedostatku. Seveda bode to le kratko, borno delce, jedva za silo. Temeljitejšo rešitev tega perečega vprašanja prepuščam močnejšim od mene. Bog daj, da bi se kmalo kedo oglašil!

I. Fizična vzgoja.

Naravno se deli vsa vzgoja v dva dela, namreč na fizično in psihično. O fizični, to je telesni vzgoji, ali prav za prav reji, hočem tukaj le na kratko spregovoriti, ker to spada bolj v zdravnikov delokrog. Vendar se dogajajo gledé telesne postrežbe otrokove često tako hude pomote, da hočem tukaj podati vsaj nekaj kratkih navodil.

Prvi pogoji za normalni telesni razvoj so: dobri zrak, primerna hrana in snaga. Gledé dobrega zraka se v obče še hudo, hudo greši na zdravju naših malih. Le oglejmo si tiste borne luknje, v kojih je uboga deca zaprta. Seveda, najlepša soba se odločuje navadno za sprejemno sobo, s kôjo se želi gospodinja postavljati. A za

otroke naj bode dobra sleharna luknja, čeprav nikdar solnce v njo ne posije. Dostikrat se silijo otroci celo v kuhinjo, samo, da po sobah ne razvlečejo. A kako se more nežno bitje v slabem, vlažnem in soparnem zraku krepko razvijati? Ali se moremo potlej še čuditi, če so otroci bledolični in veli? Ko bi le hotele matere uviditi, da treba odločiti otrokom najlepšo, najprijaznišo in najzračnejšo sobo! Zrak v njej naj bi bil vedno čist, a nikdar naj se ne suši v njej perilo, posebno pa ne otroško perilo, kar se najčešče dogaja. Za zračenje nikakor ne zadostuje, če se okno zjutraj za kake pol urice odpre, marveč naj se po večkrat na dan temeljito prezračí. Prav primerno tudi, če se pušča v gorkem letnem času i po noči okno odprto. Čisti nočni zrak upliva dobrodejno na spečega, globoko dihačnega otroka. — Sploh se ni treba bati, da bi se storilo z zračenjem preveč, kajti *preveč* ni nikoli. Perziji na Iranski planoti se zavijajo rajši tesno v kožuhe, samo, da jim tudi po zimi ni treba oken zapirati. In prav imajo. Le predočimo si, kakov je to zrak v zaprti sobi. Zrak, nasičen z ogljenčevo kislino, ki so ga drugi dahnil iz sebe, ki je šel že toliko krat skozi človeška pljuča, ta zrak naj zadostuje nežni deci, da jo krepča in ji oživilja kri? Nikakor ne, marveč je strup, ki mora nežno cvetko sčasoma vgonobiti. Zato pa tudi hira taka usmiljenja vredna deca, ki je obsojena preživeti vse svoje dni v zatohli sobi.

Otroci pa tudi naj ne bodo nikdar zraven, kadar se soba pameta. Prah, ki se pri pometanju dviga, škodi njihovim sopnim organom.

Prva hrana otroku je pač od narave določena. Blagor otroku, kojemu je dana. Žal, da je dandanes toliko mater, ki niso zmožne spolnjevati te lepe dolžnosti. Težko je pač odrejati novorojenčka na umetni način. Najboljše nadomestilo je pač dojka, če je le zdrava in drugače sposobna za ta posel. Če se pa ima odrejati otrok s kravjim mlekom, priporočajo zdravniki, zlasti v mestih Sosehletov aparat za sterilizovanje mleka, po kojem se neki dosežejo izvrstni uspehi. Lažje ga je pogrešati na deželi, kjer je itak dobiti vedno svežega mleka. — Dobra otroška hrana se dobi tudi, ako se mleku primeša nekoliko kakao-praška; seveda treba paziti na fabrikat, da je res pristen, kajti cenejše vrste navadno niso popolnem čiste, kar bi, se ve, otroku škodilo. — Prav po ceni in lahko si napravlja vsaka mati dobro in tečno juho tako le; rajž močno močno skuha, po kaki dve uri, voda se potem odcedi in z mlekom nameša ter nekoliko pocukra in posoli. To juhico jedó otroci prav radi in se po njej tudi dobro redé.

Otroška steklenica naj se po vsaki vporabi skrbno opere. A tudi cev se mora vselej očistiti z malim ščetom. Najboljše, če za to mati sama skrbi; nikdar naj se ne zanaša na posle, ki vendar niso dosti vestni za tako opravilo.

V prvih dveh, treh letih naj obstoji otroška hrana večinoma iz mlečnih jedij. A tudi pozneje še ne kaže, da bi otroci vsega dobili, kar stariši jedó, posebno če so le-ti vajeni na bolj luksurjozen obed. V obče velja, da je otrokom najprimestejša hrana tudi najprimernejša: juha, sočivje, sadje, mleko in močnate jedi. Nikdar naj

se ne dajo otrokom opojne pijače, ki škodujejo otroškemu organizmu. Prav grda navada je pa tudi, če imajo otroci ves ljubi dan kos kruha v roki; ko sedejo k mizi, pa kremžijo obraze ter se branijo jesti, ker niso lačni. A tako ravnanje je naravnost škodljivo. Vsaki organ potrebuje počitka, tedaj tudi želodec; otroci naj jedó tedaj vedno le ob obrokih štiri, k večjemu petkrat na dan, a takrat naj se popolnoma nasitijo. — Škodljiva je pa tudi pozna večerja, pri koji že na pol dremljejo. Otroci naj večerjajo po zimi ob 6ih, po leti ob 7ih, a ob 8ih najkasneje naj bodo že v postelji.

Gledé snage se v nekateri hiši tudi še mnogo greši. Otroci naj se koplje v prvem, morda tudi v drugem letu vsak dan. A tudi pozneje še ne sme pogrešati dobrodejne kopeli. Otroci se igrajo navadno na tleh. Naravno tedaj, da poberejo tam praha in blata. Dobro je torej, če se vsak teden vsaj jedenkrat kopljejo v gorki vodi. Glede umivanja vsega telesa z mrzlo vodo, naj bi pa vsaka mati govorila s svojim domaćim zdravnikom, kajti le ta zna določiti, če je to primerno njegovi konstituciji, ali ne.

Da je snaga popolna, pa ne zadostuje le umivanje telesa. Treba k temu tudi vedno čistega perila. Otroci naj se zvečer preoblečejo v drugo, nočno srajčko, da se jim dnevna srajca čez noč izhlapi. Vrhu tega pa treba perilo še večkrat premeniti. — Oblekice naj bodo vedno iz takega blaga, ki se dá lahko prati; nadalje naj bodo bolj svetle barve, da se vsako onesnaženje takoj zapazi. Prav neumestna je navada nekaterih mater, ki oblačijo svojo deco le v temne obleke, češ, da se manj zamažejo. No, zamažejo se pač ravno tako, kakor svetle obleke, samo nesnaga se tako ne vidi. Ali pa more ta zavest zadostovati res snažnemu človeku?

Neobhodno potrebno je tudi, da se vodijo otroci kolikor možno na sprehod. Če je vrt pri hiši, je to najboljše; puščajo se potem lahko kar sami na prostem, samo treba vse vse odpraviti, na čemur bi se znali poškoditi. Tu naj skakajo in naj vadijo svoje mlade ude. Toda jaz mislim, da bi se mogla vendar vsaka mati odtegniti za par ur svojemu gospodinjstvu, da vodi svojo malo družinico na igrišče. Saj si vzame se seboj lahko kako knjigo ali kako ročno delo, da že ne bode čas čisto izgubljen (nekateri matere so čudnega mnjenja, da je čas zgubljen, ki ga posvečujejo svoji deci), in tako lahko mimogrede še nadzoruje svoje otroke.

O deževnih dnevih lahko popravlja zamudo doma z dvojno marljivostjo. Vendar pravim, stokrat bolje, da ostane perilo nezakrpano, nego da bi moral otrok pogrešati vsakdanjega sprehoda.

V poznejših letih, ko hodijo otroci v šolo, naj se vporablja svobodni dnevi za daljše izlete. Če pravim daljše izlete, ne mislim s tem, da naj gre obitelj v kako bolj oddaljeno gostilno, da tam sede v gostinsko sobo, napolnjeno s težkim alkoholnim vzduhom in s tobačnim dimom, da tam preseda ves popoldan. O ne, prvič je obiskovanje gostilen sploh neprimerno za deco in drugič bi tudi telesno ne imeli nobenega haska od takega sprehoda, ki se zvršuje v zatohli krčmi. Otroci naj se pe-

ljejo v svobodno naravo, v gozd, na kak hribček itd. A južino si nesejo lahko v torbici se seboj, če ravno ni gostinskega *mta* v obližji. Vedno in vedno se govori in pisari zoper šo'o in njen slabi upliv na zdravje naše mladine, a vendar bi se dal ta upliv v mnogih slučajih preprečiti, da se otroci le doma pametno odrejajo.

Materam, ki se želijo o otroški izreji še posebno poučevati, naj bode priporočena knjiga — Fürst: das Kind und seine Pflege im gesunden und kranken Zustand, — Žal, da se naša slovenska književnost še ne more ponašati s takim delom. Kedaj se bode pak dobil vesten slovensk zdravnik, ki bi podelil slovenskim materam kaj sličnega? (Pride še.)

E v a.

1.

„Moj Bog! Te podlosti naj čitam,
Oh, kam privedel nas je čas?
Teptá lepota se, dobrota,
Resnici pljuje se v obraz!“

Ob pesmih teh ne toži, dragi,
Tako jih deni rajši v kraj,
Ne toži, kakor Jeremija
Na razvalinah nekedarj.

Na svojih rajši razvalinah
Obupni dvigni glas tožbâ,
Na razvalinah toči sólze,
Prijatelj, svojega srca!

2.

„Pač dolgo, vigred cvetoča,
Pač dolgo letos te ni!
Kdaj rožic prineseš mi zopet,
Kdaj srečne uzrô te oči?“

„V tujini, prijatelj, žalujem,
Umril je zâte moj kras,
Kar videl si deklico lepo,
Oh, lepšo. — nego sem jaz.

Pogleda nje ogenj pekoči
Ogrel je tebi srce
Da rože so v njem pognale,
Oh, rože ljubezni sladké.

Kaj kličeš torej mene,
Ko ves goriš le za njo?
Zdaj lepšo gledaš vigred,
Zdaj lepše ti rože cveto.“

3.

Po vrtu se ž njo izprehajam,
Rokô ji polagam ob pas.
Pravljice o rajju, o sreči
Šepeče nje mili mi glas.

Bledé po gredicah cvetice,
Bledé, pa tako govore:
„In vedno smo mislile reve,
Najlepše na svetu smo me.

Ko prejšnje je čase prihajal,
Imel je oči le za nas;
Ne vidi nas danes, zamaknjen
Je čisto v dekleta obraz!“

Molčijo mej vejami ptice:
„Pomota je bila in laž,
Kar vedno smo mislile reve,
Da glas najslajši je naš.

Poslušal je pesmi le naše,
Ko prejšnji prihajal je čas,
A danes, pogledjte ga, mami
Nje govora sladki izraz!“

4.

„To deklico ljubiš, to dete,
Prijatelj, in biti češ naš?
Saj vemo, rad ziblješ otroke, —
Zabavo pač svojo imaš!“

Pa meni ne zdi se, da bil bi
Otročji nje lepi obraz,
Da bilo bi zibke ji treba, —
Le jaz sem še otrok, le jaz!

Ko sedem o mraku pod lipo
Dekletcu ves blažen ob stran,
Pozabim, kar zlega sem videl
In kar sem pretrpel čez dan.

Pozabim vso bedo, nadloge,
Ko mami nje glas mi uho,
Ko v bajne me sanje zaziblje
Nje sinje, opojno oko.

Kazimir pl. Radić.

Do skrajnosti.

Spisala Milka.

Trudila se je starka, zvesto upirala oslabele oči, da bi videla koliko je na uri. Toda njen vid ni dosegel številke na številnej plošči. Štiri in šestdeseto leto oslabele ga je tako, da danes pri vsej svetlobi le ni mogla razločiti koliko kaže ura. „Vsejedno ga zbudim svetlo je že“ poluglasno govori in stopi k postelji, kjer sladko spava njen ljubljeneec, njen dragec. „Peter, vstani, na delo! ter rahlo ga strese. „Zaspane, na delo!“ kliče mati sina. Ta pa pogleda mežikovo proti oknu ali je res že dan. Stegne se po postelji ter prime mater za roko in jo krepko stisne. Na pol ležé, na pol sedé jo gleda in

SLOVENKA

Glasilo slovenskega ženstva

Št. 10.

V Trstu 8. maja 1897.

Letnik I.

Kako bi ne pela!

Po polji prostranem pohajam
In pesmice pojem glasno,
Kako bi ne pela, ko smeje.
Se zemlja in sinjé nebo.

Kako, oh kako bi ne pela,
Ko vonjata vrt mi in log,
Ko v bujnem zelenj se i svita
Vsa širna ravan na okrog.

Kako, oh kako bi ne pela,
Ko v gozdu spev sladek zveni,
Ko ptica tam dobro poznana
Popevko spet svojo drobi.

Ko v duši vre čustvo mi vroče —
Kako bi ne pela glasno,
Ko v prsih mi nekaj šepeče —
Kako je na sveti lepo!

Kristina.

Duša in srce.

Duša moja nemo sanja
Bajne in skrivnostne sanje;
Mimo nje življenje bega
Riše slike si vsakdanje.

Duša sanja... Toda srce
Divje v snu ne zna počiti,
Gleda te meglene slike,
Ah, — in hoče srečno biti!

Vida.

Pedagogiške črtice.

Spisala Danica.

II. Psihična vzgoja.

Otrokova vzgoja se prične takorekoč s prvim dnevom, ko zagleda luč sveta. Marsikatero razvajeno, trmasto dete je bilo pokvarjeno že v prvih tednih po nes-pametnem ravnanju svoje pestunje. Dete naj se nikdar ne ziblje in ne nosi okoli. Če je zdravo, bode tudi v zibelki spalo, če mu pa kaj ni prav, tudi pestovanje prav nič ne pomaga. Pač se pa dete temu tako privadi, da hoče konečno biti vedno le na rokah in vso hišo tiranizuje. — Svojo hrano naj dobiva točno ob obrokih; nikdar naj se mati ne da omehčati po njegovem kričanju. Če otrok le enkrat zapazi, da s kričanjem kaj doseže, tudi bode vedno kričal, a mati si vzgaja na ta način svoje glavo, trmasto dete.

Sicer naj pa mati pogosto prijazno govori z otrokom, naj mu poje priproste pesmice. Dasi zdaj še ničesa ne razume, vendar bodo lepi spevi dobrodejno uplivali na njegov sluh. Spoznal bode s časoma mili materini glas, njena podoba se bode že sedaj globoko vrtala v njegovem nežnem srčeci.

Koncem drugega meseca počnejo se otroci navadno smehljati. Prvi poskus bode morda le kremžanje obrazka; zategnil bode le nekoliko usteca. A kako veselje vendar za mater, ko zagleda ta prvi angeljski nasmeh na ustnicah svojega deteta! Znamenje ji je to, da se je njegov mali duh v toliko razvil, da začne svojo okolico opazovati. Zdaj je materina dolžnost, da spravi v otrokovo obližje samo lepe, estetične objekte. Podobe na steni naj predstavljajo le priproste, toda okusne stvari, n. pr. igrajoče se otroke, angelje varuhe, živali ali krajine. Podobe na kojih se nahajajo osebe, predstavljajoče se v pristni grški goloti, podobe o vojski, o lovu ali o ljubavnih parčkah nikakor ne sodijo pred otroške oči, naj si bodo še tako lepe in umetne. A to velja za poznejšo dobo še bolj nego za zdaj.

Nad posteljico se lahko pritrdi barvna žogica, ki

naj se v daljših obrokih zamenja z drugo drugačne barve. Otroško oko bode kmalo razločilo različne barve. — Da otroci res opazujejo svojo okolico tudi že v prvih mesecih, se pozna, ako se predmeti v njegovi bližini premenijo. Če je bil otrok n. pr. vaje videti na peči soho, jo bode iskal z očmi po sobi, kakor hitro se odstrani.

Kadar more otrok sam sedeti, naj se mu da priprosta igračka v roko, da se ž njo moti. Le paziti treba, da ni pobarvana se strupenimi barvami. Najboljše otroške igrače so vselej nepobarvane. Otrok vtika vse v usta, a barva ki se odluči, gotovo ni zdrava, če prav ne bi bila strupena. — Čim bolj se otroški duh razvija, tem bolj se treba ž njim pečati. Otrok neće več biti „brez posla“. Če že hodi, naj se mu da kaka mehka žogica, da bode tekal za njo. Priljubljeni so tisti grdi škrati, ki imajo časih tako strašne obraze, da odraslega groza obhaja. Take grde podobe naj se nikar ne dajo otrokom v roko. Dajo naj se rajši punice lepega obrazka, zvončki ali piščalčke konjiči itd. Gledé izbora pač v tem nismo v zadregi.

V tej dobi treba z otrokom veliko govoriti. Govori naj se pravilno in z dobrim naglasom. Vsaka mati naj pomisli, da se uči otrok govoriti s tem, da posnema govorico drugih. Če se mu le neumno blebata, bode i on kazil besede, a slabo to izgovarjanje se da težko zopet popraviti. Koliko ljudi izgovarja slabo in nerazložno vse svoje življenje, samo radi tega, ker se je blebetalo v otroški dobi! Pač ljubko je poslušati to blebetanje pri malem detetu, ali pa hočeš, mati, riskirati, da ti bode vedno slabo govorilo? Ne, torej govori mu pravilno!

Se na nekaj naj tukaj opozorim. Nekateri ljudje, in med njimi tudi pedagogi, mislijo, da se otrok samega sebe ne zave. Ne nagovarjajo ga tedaj s „ti“, ker mislijo, da bi tega ne umel. Govorijo ž njim le v tretji osebi, kakor o kom drugem, n. pr. Tonček bo to jedel, Tonček gre spat itd. namesto ti bodeš jedel, ti greš spat. Ravno tako govorijo o sebi, mama bo to storila, namesto: jaz bodem itd. To je popolnoma napačno. Taki otroci seveda še v tretjem letu ne vedo prav o sebi govoriti. Torej tudi tukaj velja: Govori z otrokom pravilno!

Zgodaj naj navadi mati otroka ubogljivosti. Otrok, ki ne uboga, se sme smatrati po pravici za prav, prav slabo vzgojenega. Saj izgubi mati ves upliv na svojo deco, če je več ne slušajo. Navadno si pa mislijo matere, „saj je še malo, bo že boljše, ko bo večje“. A s tem zamudé pravi čas. Otroka treba vaditi ubogljivosti precej v začetku, ko začne hoditi in umeti materin govor. Zapoveduje naj se resno in odločno, a nikdar ne smeje se, kakor za šalo, kajti take zapovedi ne bode otrok nikdar slušal. Mati pa naj tudi pazi, da otrok res stori, kar mu je zapovedala; če je v tem obziru le enkrat popustljiva, bode otrok skušal gotovo tudi prihodnjič zanemarjati materino besedo. Nadalje naj bode mati tudi dosledna. Nikdar naj ne dovoli danes, kar je včeraj prepovedovala. Saj bi s takim počenjanjem otroka le zbegala, da bi naposled ne vedel, kaj sme, česa ne sme. Ona naj pa tudi brez tehtnih uzrokov ne prepoveduje. Otrokom naj se pušča kolikor možno njihova svoboda in njihovo veselje.

Le v prostem gibanju se zamore razviti značaj in trdna volja in le v skrajnih slučajih naj kliče mati svoj veto med male poredneže. Nekatera mati zahteva, da naj otrok le vedno mirno sedi in se igra, ker se ji ne ljubi poslušati kričanja in ropota. Takega otroka ima potem za uzor dobre vzgoje. A jako se moti s tem. Otroku je kričanje, ropotanje in skakanje neobhodno potrebno za normalni razvoj, kajti tako zahteva njegova narava; ko doraste, se mu bode ta divjost uže sama polegla. V prostih urah naj tedaj mati ne krati otrokom veselja; določene pa naj bodo ure, v kojih naj otroci mirno sedijo in se pečajo s kako tiho igro.

Dokler je otrok mal, mora ubogati na materino besedo ne vprašujé, zakaj. Materina volja mu mora biti dosti uzroka; drugače je pri večjem otroku, ki že počne misliti, zakaj pač tako in ne drugače. Njemu naj še razlogi na kratko povedó, da bode vsaj vedel, zakaj mu je kaj zapovedano. Spoznal bode, da je materina razsodnost večja od njegove in ubogal bode še rajši. Nikdar naj se pa mati ne spušča v dolgo polemiko in razlaganje z otrokom, če se temu ne ljubi ubogati.

Posebno poglavje bi se dalo spisati o trmastih otrocih, ker pa tu nedostaje prostora, hočem le na kratko omenjati. Dobro vzgojeni otrok ne bode nikdar trmast; postal je to še le vsled razvajanja. Če se je pa ta grda lastnost enkrat vkoreninila, naj dela mati z vso strogoštjo, da jo zopet zatre. Mati naj opazuje igrajoče se otroke a tako, da je ne zapazijo. Trmasti otrok bode gotovo tudi med svojimi tovariši neznosen. Če je prepirljiv, če prepreei se svojo trmoglavostjo igro drugih otrok, naj ga mati odstrani. V samoti se že premisli, da je boljše udati se časih tudi drugim, nego samevati.

Kal trmoglavosti pa sejejo matere navadno same s tem, da se dajo po otroku izprositi. Če je enkrat kaj prepovedano, naj bode prepovedano, naj otrok še tako milo prosi, naj se še tako sladko laska. Mali otroci dosežejo navadno vse s kričanjem. Ali se materi ne ljubi poslušati joka, ali se ji pa dete tako smili, stori mu navadno po njegovi volji. Dete pa si kmalo zapomni kakšno moč ima njegov jok ter kriči v prihodnje tembolj. — Kričečemu otroku naj se tedaj nikdar ne da, kar zahteva. Tu bi bilo usmiljenje neumestno. Pač pa treba skrbeti, da se otroci po nepotrebem ne mučijo. Sladkarije, kojih ne smejo jesti, naj se tedaj ne postavljajo v njihovo obližje, zakaj bi jih neki izpostavili tantalovim mukam? (Pride še.)

Zaročenca.

Spisal B. M. L. F.

„Fertig“ zavpil je sprevednik in zaloputnil vrata zadnjega še odprtega kupeja.

„Da bi te vendar! jezila se je gospica Pokorn nad slovenskim sprevednikom, ki nadleguje na slovenski

10.

Kot kip sedim na mladem grobu,
Obliva meseca me soj.
„Uzore, upe, dekle drago,
Oh, vse izgubil sem s teboj.

Lepo so rožice cvetele,
Kako duhtèl je vrtec moj!
A zdaj oko zaman jih išče,
Uvenile so vse s teboj.

Jemal otroka sem v naročje
In rad se šalil je z menoj, —
Čemerno, resno zdaj me gleda,
Preprostost mrtva je s teboj!

Kako bi bil brez tebe srečen,
Kako živim brez tebe naj? —
O pridi, smrt, poslanka sreče,
Okleni v svoj me naročaj!“

Potrj se dvignem s hladne ruše,
Nazaj omahne mi telo.
Sladak za sabo smeh začujem,
Približa dèkle se lepó

„Le beži, ženska zapeljiva,
Ni v prsih mojih več srca!
Jaz drugi dal srcé sem svoje
In njo zakriva grob le-ta!“

„V objemu čaka te le mojem
Ljubezen prejšnja, prejšnji čas,
Zakaj odganjaš me, nesrečnik,
Poslanka sreče — smrt sem jaz!“

Kazimir pl. Radič.

Pedagogiške črtice.

Spisala Danica.

Otrok naj se navadi že od mladih nog resnicoljubja. Najgrša otroška napaka je laž. Že star pregovor pravi: Mlad lažnik, dorasel tat. In res se ne razvije lažnik nikdar do pravega značaja. Postane k večjemu kak slaboten klečeplazec, če ne še kaj hujšega. Mati naj tedaj strogo pazi na to, da govorijo njeni otroci vedno resnico. Če je spoznala, da se ji je otrok zlagal, kar ni težavno, kajti otrok, ki še ni vajen lagati, zarudi, njegov pogled pa je negotov in nemiren — naj ga svari, naj mu pové, kako je to grdo, če otroci resnice ne govoré, in sramoval se bode. Če se pa taki slučajji večkrat ponavljajo, naj ga kaznuje z vso strogostjo, da se ta grda navada v njem ne vtrdi. — V malih otrocih se često dogaja, da začnejo pripovedovati kako izmišljotino prepričani so pa za trdno, da se je res tako godilo. To je izraz prebujene fantazije, ki jim slika vsakovrstne

podobe, a neizurjeni duh še ne ve razločiti istinitosti od domišljije. Takega otroka se sicer ne sme kaznovati, saj kazni ne zasluži, vendar treba biti opreznim. Mati naj mu mirno ugovarja, naj mu pokaže, da si je to vse le sam izmislil ter naj mu brani nadaljevanje takega pripovedovanja. Navadno se pa ljudje takemu otroku le smejejo, češ, kaj si vse izmislil: imajo ga še za posebno pametnega. A posledica tega? Iz nedolžno blebetajočega otroka vzraste neznošen širokumstnež. Iz tega uzroka naj mati tudi nikdar ne trpi, da otrok pretirava. Kar pové, naj pové točno, s kratko besedo, brez vseh ovinkov in brez povekšanja.

Najčesče se otroci zlažejo iz strahu, če so kaj napačnega storili, a se ne upajo priznati. Ta laž se da vsaj na jedno stran opravičiti. Vendar naj se nikar ne dopušča. Če mati sumi, da se ji je otrok zlagal, naj stvar temeljito preiskuje, da dožene resnico. Potem pa naj otroka kaznuje, če ne radi de'anja, ki je bilo morda samo ob sebi malenkostno, pa radi laži. Otrok ne sme misliti, da se more z lažjo odtégniti kazni, vedeti mora, da mu vsaka laž kazen poostruje.

Seveda je glavni pogoj, da govori tudi mati vedno in vselej resnico. Otroci lažnjive matere so vedno lažnjivi in kako bi moglo tudi drugače biti? Dostikrat sicer otroci kaj vprašujejo, česar jim ni moči povedati. Nikakor pa ne kaže v takem slučaju pomagati si z lažjo iz zadrege. Povej otroku rajši naravnost: „Tega ne razumeš, premal si še za to, ali to te nič ne briga, torej ne vprašuj“. Le lagati se nikar. Nekatera mati se pa otroku kar naravnost in brez potrebe otroku laže, samo da ga pomiri. Obeča mu n. pr. kaj lepega, če bode priden, ali če ostane doma, med tem ko ona odhaja. Ne prinese mu pa nič. Otrok si to zapomni, in vé, da se mu je mati lagala. Kolikokrat se tudi sliši, kako se matere z otrokom igrajo, rekoč: „Tam poglej, boš videl tiča“, ali kaj sličnega. A tam ni nič. Ko zbeگان otrok išče, kje bi kaj bilo, se smejejo njegovemu začudenju. Ne samo, da žali tako počenjanje otrokovo samozavest, navadi se tudi lagati.

Iz pravega resnicoljubja se izvaja samo ob sebi poštenje. Kar misliti si ne moremo človeka, ki bi bil v svojem govoru resničen, v dejanji pa bi ravnal nepošten. Otroku treba torej le vcepiti od malega pojma „moje“ in „tvoje“, nadaljna vzgoja bode lahka. Paziti na igrajoče se otroke, da drug drugemu česa ne vzamejo. A tudi tega mati naj nikdar ne dovoli, da bi kateri komu drugemu kaj podaril, kajti otroci tega ne storé iz namena, da bi drugemu kaj dali, marveč zato, ker so se igrače naveličali. Ko si je zopet poželé, bodo jo gotovo zopet terjali, ker še ne umejo, kaj se pravi darovati. Mati naj pa pazi, da otroci komu drugemu škode ne delajo. Če se igrajo z drugimi otroci, naj čuvajo njihove igrače. Če gredo kam na sprehod, naj mati nikdar ne trpi, da bi po tujih vrtovih ali po javnih nasadih cvetlice trgali, travo gazili ali drugače kaj poškodovali. Tudi zunaj, v logu ali na trati, naj ne trgajo po nepotrebem cvetic, da jih potem pomečejo v prah, da tam poginejo ter se posuše. To ni le potrata lepih božjih darov, to je tudi skrajno bresrečno in surovo, če prav se tiče le brezčutnih cvetic. Ako si

otroci potrgajo rožic, naj jih poneso tudi domu, da si jih spravijo v kupico z vodo.

Tu hočem spregovoriti tudi nekaj besed o grdi navadi nekaterih otrok, da hočejo vse otipavati in v roko vzeti, da s takim počenjanjem marsikaj pokvarijo in zamažejo je umevno. Imetje starišev naj jim bode sveto; njega se ne smejo dotakniti. A če bodo spoštovali imetje svojih starišev, spoštovali bodo i tuje.

Ob jednom se navadi otrok po takem ravnanji na varičnost. Mati naj ga navadi čuvati svojo obleko, svoje igrače, knjige itd. Če potre otrok svojo igračo, ni prav nič manj kazniv, kakor če potere dragoceno vazo, ali kaj sličnega.

Dobro je tudi, če se dá večjemu otroku na teden ali na mesec nekaj denarja, da si preskrbuje potrebne malenkosti: peresa, svinčnike, papir itd. sam. Svoje izdatke pa naj skrbno zabeleži a na koncu tedna, meseca, naj se izkaže pri stariših z računom. Če je slabo gospodaril ter mu je denar pošel pred obrokom naj se mu ne da družega. Če se mu pa le da, naj se ta svotica pri prihodnjem obroku obračuna. Otroku naj sam trpi posledice svoje potratnosti. Nikdar pa naj se ne da otroku denarja v roko, s kojim sme gospodariti brez vsakega nadzorstva. S tem se mora otrok navaditi na potratnost. Nikdar naj se mu pa tudi ne da takozvana hranilnica (Sparbichse) v kojoj se mu spušča pri vsaki možni priložnosti kak grošek, da se mu tam nakopiči zaklad brez drugega pomena, nego da se mu množi ter da ga otrok včasih ogleduje žarečih, poželjivih očij. Tako se mora vzgajati skopost in lakomnost. Otroku naj se štediti, dobro a vedeti mora zakaj in štediti more proste volje, tako n. pr. da spravlja en del svojih mesečnih dohodkov v kak poseben namen, da si kupi konečno knjigo, ali karkoli. Pazi, tedaj mati, da si ne vzgajaš namesto štedljivega človeka neznosnega, neusmiljenega, trdosrčnega lakomneža!

Marsikatera mati se čudi svojemu otroku, kako je radodaren in dobrega srca, če nosi z veseljem revežem novcev, koje mu je ona stisnila v roko. Motiš se, draga mati, tvoje dete stori to le v svojo zabavo a o radodarnosti ne ve še nič. Saj njega to ne zadeva, on sam ne čuti radi tega nobenega pomanjkanja, sipati imetja drugih okoli sebe še ne priča o radodarnosti. Le onega otroka smemo zvati radodarnega, ki prostovoljno od svojega da, če n. pr., dasi sam lačen, deli svoj kruh z drugim otrokom, to nam priča o njega dobrem srcu. Takega otroka smeš biti vesela mati! Če hočes tedaj vzgojiti svojega otroka do radodarnosti, vsodbujaj ga, da bode posegel v svojo lastno mošnjo, odtrgajoč si od svojega malega imetja.

Zgodaj naj navadi mati svojega otroka tudi na snago. Na cesti naj mu ne dovoljuje skakati po vseh lužah in mlakah, da se mu vsa obutev oblata in zamaže, kar otroci storé s posebno radostjo. A tudi pri igri naj bode snažen. Če si je roke zamazal, naj pride domu, da si jih opere. Nikdar naj ne sedé k mizi zamazan in razmršen, marveč naj se očedi, predno stopi v jedilnico. Otroku naj ima tudi svoj robček v žepu, da si lahko no-

sek sam osnaži, če treba. Ni ostudnejšega, nego Goethejevi sloveci „Rosnäschen“. Če je mati v tem obziru le količkaj skrbna, lahko navadi že dvoletnega otroka, da priteče k njej, ko mu treba nosek brisati. Tako naj bodo tudi pri jedi otroci vedno snažni. Jedila naj nosijo v usta a ni jih treba razlivati po sebi in po mizinem prtu. Tudi naj gleda mati na to, da ne bodo razmazali jedil po krožniku, kar posebno radi storé če jim jed ne diši. (Pride še.)

Venezia.

Venecija, Venecija ti sjajna,

Začarana kraljica,

Morjá boginja bajna!

Kakó nevsmilno vekov se množica

Maščuje nad teboj, grdeč ti lica!

Še vedno ljubko v belkaste se pene

Razbija tiho čarobna laguna

Ob starih dvorcev mramornate stene,

Im bledolična luna

Prekrasno se v kanalih tvojih ziblje;

Pa jasno kaže h krati

Kako le bolj k propadu se nagiblje

Vse kar ti vek je zlati

Nekdaj podaril, da ni blo ti para,

Oh, ti Venecija bedna ti in stara!

Od daljnih krajev tujcev roj prihaja

Ostankov ogledavat tvoja sjaja;

Anglež in Žid selita se ti v davne

Palače veleslavne;

A sinov tvojih množica se vmika

In po kanalih roma

Brez kruha in brez doma!

Kje prejšnja slava, kje je čast in dika.

Venecija, nekđaj takó velika?

Kot pestrh ptic krdelo,

Spominov broj čez gondolirja pluje;

Zamaknjen v prošle zlate dni, vzdihuje

Veslar potr, in tiho, neveselo

V gondoli lehkotni

Ga ziblje val dremotni....

Pozor, veslar sanjavi!

Kaj brodi ti po glavi?

„Ej, gondola! kam z'jaš, veslar ti bore? —

Iz sanj vzbudi se: „Pronto! qua signore!“

In vdano čolnek pelje

Bogatega mu tujca na povelje.

In če zvečer v družino

Za kruh, za ribo in za bore vino

Prinese liro, dar nenadne sreče,

Iz glave prepodí skrbí moreče,

Hvaleč vse vprek, Krščana, Turka, Žida

Ki nosijo dobička mu in prida!

Zamejski.

val pri njej kako prednost. Ljudmila ni še videla moža, kateri bi bil mogel vzbuditi njeno zanimanje, še manj pa, da bi bil napravil trajen vtis na njo. —

Prepričala pa se je kmalu, da je učitelj Ivan mož plemenitega mišljenja in ker tudi njegova zvonanost ni ostala brez vtisa na njo — moj Bog, če ne bi pa ženska ne bila! — vgnjezdil se je poredni amor v njeno sree, ne da bi vedela kedaj in kakó. Seveda bi ne bila ona ovadila nikomur za ves svet te svoje skrivnosti.

Ivana je očarala že Ljudmilina telesna lepota. Občevaje ž njo, opazil je vsak dan na nji novih čednostij, ki so pričale o blagem srci. Plemenita duša njena niti ni poznala onega čuta, kateri je prinesel že toliko neizmernega gorja nad človeštvo — sovražtva, ona bi bila v ljubezni objela ves božji svet.

Takó sta se približali dve srci, ne da bi slutili čutila drug drugega.

Ko je Ivan sanjaril včasih o bodočnosti, naslikal si je v mislih svojih, žensko, kakoršno bi si on želel za družico skozi življenje — vstvaril si je svoj idejal. Ta idejal je stal sedaj pred njim Koga ne bi razburilo to! Dosedanje življenje njegovo je bilo podobno gladki morski vršini; sedaj pa so prišli življenja viharji in vršina postaja valovita. Duša njegova, ki do sedaj ni poznala razburjenja, prišla mu je kar na mah iz ravnotežja. In kdo mu more zameriti? (Pride še.)

Pedagogiške črtice.

Spisala Danica.

(Dalje.)

Mati naj pa tudi skrbi za duševni razvoj svojih otrok. Navadi naj jih že od malega misliti, kajti brezmiselno dete se bode tudi pozneje v šoli težko udalo duševni disciplini; njegov duh mu bode ostal na veke top in počasen. Izvrstno služi materi v ta namen nazorni nauk. Uže malega otroka naj opozarja na različne predmete v sobi ter naj mu jih imenuje. Ž njim naj prešteje koliko je sten, koliko oken, koliko stolov itd.

Tudi na lastni život naj ga opozarja, na glavo, oči, ušesa, lasé itd., na ude, desno, levo, itd. Iz sobe naj uhaja v kuhinjo. Koliko je zopet novih predmetov! Ognjišče, drva, premog, police, lonci, ponve in kaj še več. O vsem tem se da govoriti. Iz česa je narejeno, v kaj rabi, kedo je izdelal itd. Pridejo tudi razne jestvine, poljski pridelki, ki dajo veliko povoda raznoterim razpravam, posebno, če so otroci uže nekoliko večji. Mati naj pomaga v tem oziru šoli. Koliko lepše vspehe bi dosegle šole, da se podpirajo po domači vzgoji! Navadno pa si mislijo matere, da so odvalile vso skrb od sebe, če pošljejo otroka v šolo, pritožujejo se pa vedno le čez učitelje, če se jin dozdeva, da otrok prepočasi vspeva. Tega pa ne pomislijo, da ima učitelj veliko množico otrok pred seboj, da se mora na vse ozirati, na dobre in slabe in

na poslednje še posebe. A premagati mora veliko predmetov v kratkem času treh, štirih ur na dan. Delo njegovo je tedaj res težavno. Naj bi ga matere vsaj v tem podpirale, da bi navadile svoje otroke logično misliti. Verjemite mi, s tem je veliko, veliko pomagano!

Najlepša prilika se nuja materi zunaj na prostem, ko uhaja se svojimi otroci. Opozarja naj jih na rastočo travo, na cvetke, grmiče, drevesa, na pevajoče ptice, na njih gnezda. Misleči materi ne bode manjkalo nikdar gradiva. A opozarja naj otroke tudi na lepoto rožic, na ptičje petje, na zahajajoče solnce in njega zarjo. Pokaže naj mu s kake višine lep razgled v deželo, da vzbuja v mladih srcih čut za lepoto in ljubezen do narave. A koliko poučnega se da izvesti pri takih opazovanjih! Če govori n. pr. mati o drevesu, o deblu, o vejah, o listovji, naj vpraša otroka zakaj nam služi les, kedo ga vporablja, kaj se dela iz njega, zakaj se vporablja listje, kaj bode rastlo iz cvetov cvetočega drevesa, in sto drugih vprašanj. Ob žuborečem studenčku naj mu pové kam teče voda, v kaj služi, (napaja rastline in živali, ribe živé v njej, ona goni mlinska kolesa). Z večjim otrokom bo sledila malemu potočku do morja, govorila bode i o tem, o ladijah, o daljnih deželah in njih pridelkih itd.

Posebno naj opozarja mati svoje otroke tudi na poljske pridelke: otrok naj tudi vé, kaj raste na njivi, mimo koje gré. Nikdar ne pozabim tržaškega otroka v gorenjskem letovišču, ko je vskliknil: „Ma questi se fasoi!“, a na njivi je bil krompir.

Seveda treba paziti, da se otrok pri takih vajah ne utrují. Mladi njegov duh še ne more dolgo vztrajati pri jedni stvari. Uhajal bode z jednega predmeta na drugega. Mati naj se torej tudi na to ozira. Kakor hitro pa začne biti preje pazljivi otrok razmišljen, je to znamenje, da je truden. Tedaj prenehaj z govorjenjem; daj mu tehati in skakati po njegovi volji.

Dostikrat se pojavlja pri otrocih nekakova trdosrčnost, posebno pa pri divjih dečkih. Nobena živa stvar se jim ne smili; pobijejo in pogazijo vse „kar leze ino gre“. Tega naj mati nikdar ne trpi. Nikdar naj ne pušča nedolžnih živalic po tleh pogaziti, saj imajo tudi pravico do življenja. Naj pa tudi ne dopušča, da bi otroci metulje in brošče lovili, nabadali v takozvano zbirko, ki vendar nima nikakoršnega pomena. Tistih par metuljkov z na pol razmazanimi kriluti brez vsega sistema vkup zmetanih še ne bode rešilo dečkovega naravoslovnega znanja, pač so pa dokaz njegovega surovega srca, ki zamore nedolžne živalice hladnokrvno nabadati in mučiti. A to si zapomnimo, kedor more ravnati trdosrčno z nemo živaljo, on gotovo tudi nima usmiljenja za človeka.

Često se prikazuje pri otrocih nekaka plahota. Otrok, ki je sicer doma vesel in nadarjen, se kaže vpricho drugih ljudi neroden, da, celo glup. Takega otroka treba vsakako spodbujati do večjega samozavestja. Mati naj ga pošilja večkrat s kakim malim naročilom k sosedom, v prodajalnico itd., da se sčasoma osmeli. Nikdar naj se pa njegovo plaho vedenje ne graja ali celo kaznuje, kajti to bi le še povejšalo njegovo bojazen. Tu pomaga, le prijazno prigovarjanje in spodbujanje ter pogosto občevanje

s tujimi ljudmi. Nikakor pa ne kaže to prikazen prezirati, češ, da se v poznejših letih sama izgubi, kajti dostikrat se je otrok nikdar ne odrese, ampak ostane mu kot slabo priporočilno pismo za vse dni njegovega življenja. Kaj mu pomagajo potem vse znanosti, vsa izobrazba, ako je ne vé vporabiti? Vpričo tujega človeka, posebno pa vpričo predstojnika ga zagrabi ta pošast, zmede mu misli, jezik se mu zaplete, a govor, ki si ga je bil popreje tako lepo izmislil, mu obtiči v grlu. Umevno, da ga ima vsakdo za nezmožnega, porinejo ga v ozadje, drugi, morda manj zmožni ga vsepovsod spodrivajo. Brani, oj mati svoje dete tega zla!

Nasprotno se pa nahajajo tudi taki jezični, predrzni otroci, kojim treba prav uzde za vkročenje. Ni gršega, nego tako jezično, blebetavo dete; vse povsod hoče biti prvo, vsepovsod se oglašá prvo, a poleg sebe ne trpi nobenega drugega. Naj tedaj mati nikdar ne trpi, da se otroci vtikajo v pogovor odraslih; naj jih vedno opominja na lepo, uljudno vedenje. A tudi v družbi otrok naj ne trpi njegovega preglasnega, samosvojega vedenja.

Plahoti podobna je bojazen, a ona upliva skoro še huje na človeški značaj nego njena sestra. Bojazni se navadno otrok privadi po neumni in napačni vzgoji. Saj slišimo lahko vsak dan, kako matere žugajo svojim otrokom: „Bavbav te bo“, če njihove besede že več ne pomagajo. Pri vsaki priliki se sklicujejo na grozovito prikazen bavbava, on jim je jedino uzgojevalno sredstvo poleg surovih tepežev pa zabavljanja. Tako živi otrok v večnem strahu pred to pošastjo, dasi je ni nikdar videl a ne poboljša se.

Ogibajte se tedaj matere, tudi bavbava. Ne iz straha naj vas otrok uboga nego iz ljubezni do vas.

Ravno tako slaba je navada nekaterih mater, da plašijo svoje otroke do skrajnosti s sv. Miklavžem, s parkeljem in njegovimi verigami. In zakaj? V njegovo zabavo? Pač lepa zabava to, ko otrok trepeče strahu na vseh udih, ko komaj jeclja tistih par molitvic, ki jih zahteva strogi Miklavž! Matere, ki ne vedo boljše zabave svojim otrokom, morajo biti pač prav mlačne v ljubezni do svojih malih.

Dostikrat vidimo tudi, kako se otroci igrajo med seboj s tem, da drug drugega splašijo. Skrije se morda kateri za kak ovinek, iz kojega priskoči s prav indijanskim krikom, da svoje tovariše preplaši. Take igre naj se nikdar ne dovolé. Strah slabi živce in lahko se pripeti, da mora tak otrok trpeti vse žive dni radi slabe šale svojih tovarišev. (Prav tako naj se pa tudi ne dopušča da drug drugemu na uho tulijo, ali da drug drugemu od zadaj oči zatiskajo. Vse te šale znajo škoditi dotičnim organom).

Najslabše pa uplivajo v tem oziru slabe pripovedke o strahovih, čarovnikih, škrtih in drugih pošastih. Nikdar naj se ne povejo otrokom take norčave stvari, ki vzbujajo samo po nepotrebnem njih le preživo fantazijo. Srce se človeku krči, če vidi, kako pripovedujejo ljudje ob zimskih večerih vsakovrstnih grozovitih stvari o duhovih in strahovih, da jih obhaja kar kurja polt. Otroci

pa poslušajo vestno in strah jim gleda iz široko odprtih očij. Ta strah se jim pa polagoma tako vcepi, da se na posled otroka popolnoma polasti. S kratko besedo, otrok je postal strahopetec a bode to tudi ostal vse svoje življenje, če ga pametna vzgoja ne zavrne na pravi pot.

Mati naj tedaj pazi, da otroci nikdar nič takega ne slišijo, kar bi jim znalo vzbujati strah. Če ima tako nespametnih poslov, naj jim strogo prepové vsako neumno blebetanje pred otroci. Če je pa otrok že boječ, naj ga nikar siloma ne skuša osrčiti. Naj ne tira branečega se otroka v temno izbo, posebno pa naj ga ne zapre v temo. Taki siloviti poskusi se izjalovijo vselej; otrok postane le še bolj boječ. Mati naj ga le prijazno zavrača, naj hodi večkrat z njim v temno sobo, v klet ali zvečer na dvorišče, dokler se naposled sam ne upa iti. Če se pa le ne dà, naj ga konečno zasmehuje. To pomaga gotovo.

(Zvršetek pride).

Prevarjenemu mladeniču.

Ne mara te več, ne mara te več,
Te je zapustila! . . .
Oh vse je tedaj preč?.. Vsa sreča je preč?..
Pač ni te ljubila...

A ti si verjel, a ti si verjel
Tej ženi mamljivi...
Zdaj veš, da sedel, in da si se grel
Pri znijji varljivi!..

Stana.

O poljudnih mediciničnih spisih.

Spisal F. G-1.

Nekaj posebnega je, in ne morem si prav razložiti tega, da ljudje o nobeni stvari tako malo ne razumejo, nego o medicine, a da o nobeni s toliko smelostjo in predrznostjo ne govore in ne ravnajo, nego baš o nji. Prišel sem v razne kroge, občeval s prostaki in izobraženci, in povsod se mi je usiljevala ta istina. In čudo, uprav med izobraženci je v tem oziru največja nevednost.

Kedar treba uravnati kako juridično zadevo, tedaj si ne upa nikdo sam te rešitve; vsak se posvetuje z advokatom ali notarjem, njemu prepusti vso uravnavo, ne zavrača od njega dostavljenih listin, ne zametava njegovih svetov in ne dolguje njegovih računov. Kakor si v lastnih zadevah ne prisoja vednosti o pravnih stvareh, tako tudi sosedu ali znancu ne usiljuje svojih svetov da, ako bi ta hotel iskati pomoči pri kakem zakotnem pisarju, odvrta ga od tega, češ, on stvari vender prav ne razume in lahko vse pokvari.

Pri bolniku, tu je vse kaj drugega. Dasi tu ne gre za denar ali blago, temveč za zdravje in življenje, torej za vse večje in važnejše prašanje. Tu ga ne moti lastna

hudomušna vprašanja. A kmalu se je začelo brezkončno jadikovanje.

„Da bi ga, lenuh, jaz naj bi delal, on pa me gledal. Tončka se mi smili, tega res ni zaslužila.“ Trudila se je mlada žena, da bi opravila sama, kar bi imel opraviti mož.

„Preveč ti dela hči, sosed, preveč se sili, glej, da ji kedaj ne bo v kvaro“ opominjali so očeta sosedje. „Zanj dela, za vse tri dela, da ti povem, pa ta lenuh, ta postopač, on je malo prida“ tožil je tast . . .

„Danes je Matevž vesel, ali si ga videl kako se postavlja od samega veselja.“ „Tončka se je le jokala.“ „Moj Bog, saj je vendar njen mož, četudi ni dosti prida.“ „Bog ve, če se bosta še kedaj videla.“ „Tako daleč gre, v novi svet v Ameriko gre“ . . .

V Ameriko je šel Jože. Zapustil je mlado ženo in „sitnega“ tasta Matevža, ki mu je privoščil vse ameriškanske zlate gradove, le da bi se ne vrnil nikdar več. Seveda v Ameriki je upal Jože živeti brez dela in truda.

„Ti ljubi moj Bog“, začudila se je sosedova, „kaka dežela mora biti to, da ni treba ljudem delati, pa vendar dobro živijo!“ „Jaz pa prav ne verjamem, da bi vse res tako bilo, kakor pravijo.“

„Štirje so šli iz naše vasi. Med temi je tudi tvoj Jože. Bog zna, ali ga boš še kedaj videla, Tončka. Ali se ti nič ne toži po njem, hitela je sosedva v jednomer poupraševati v postelji ležečo mlado mater.

Ta revica že sedmi teden ne more iz postelje. Konjederka pravi, da bode boljše, le potrpeti morajo, bolezen je že stara.

Stara, stara je bolezen, jetika, prav pravi konjederka. Ta bolezen je pobrala mlado mater Tončko. Pustila je starega Matevža pri zibel. In zopet ziblje Matevž. Ziblje in ziblje svojega vnuka Tončeta, ki je tako reven in slab, da še jokati ne more. In ziblje Matevž in kolne in moli ter joče vse zajedno . . .

„Boga zahvali sosed, da ti je umrlo otroče, kaj bi začel ž njim? Na noge ga ne bi nikdar spravil. Le vesel bodi pa pij, da je vse tako prišlo“, prigovarjali so sosedje Matevžu, ko so kmalu za Tončko pokopali tudi njenega sina Tončeta.

In pil je Matevž. Pil kakor nekedaj, ko mu je še gospodinjila ranjka Miča. Pil je na zdravje živim, na večno življenje mrtvim. Pil in zapival je vse. A kedar je došel pijan domov, tedaj je prenašal zibel iz podstrešja v sobo in zopet na podstrešje; klel in molil, jokal in prosil je ter tolkel ob zibel.

Pedagogiške črtice.

Spisala Danica.

(Zvršetek).

Prav slaba navada, kojo treba prav do korenine izruti, je radovednost. Otroci vprašujejo zmeraj, a ne samo iz ukaželjnosti. Dostikrat vprašujejo čisto brezmi-

selno, samo da vprašujejo; ali pa vprašujejo po takih stvareh, koje jih nič ne brigajo in jih tudi brigati ne smejo. Na taka vprašanja naj mati nikoli ne odgovarja. Naj mu kratko pové, da to ni njegova zadeva, ali da je še premal za to. Nasprotno je pa graje vredno, če otroci često kličejo, jo kaj prašajo ali ji kaj tožijo, a ona, vglobljena morda v svoje delo, jih niti ne sliši. Svoje otroke naj mati v e d n o sluša, če nima časa za-nje, naj jim to vsaj pové.

Vidimo tudi dostikrat, kako otroci v družbi odraslih vse na ušesa vlečejo, kako se okolo vseh stolov smučejo, samo da bi jim nobena beseda ne ušla. Da ob taki priliki dosti slišijo, kar ravno ni namenjeno njihovim ušesom, je pač umevno. Otroke treba tedaj kolikor možno odstraniti, če se mislijo odrasli slobodno med seboj pogovarjati. Zasači pa mati svojega otroka celo slušajočega pred vrati, potem naj ga le kaznuje strogo.

Sem spada tudi grda navada nekaterih ljudij, da tuje imetje pregledujejo in prevohajo. Nobena miznica, nobeno predalo ni gotovo pred njihovimi očmi; da njih radovednost že ne pozna več ne konca ne kraja, prebirajo celo drugih ljudi listine in pisma. To je tako grda navada, da ji ne vem izraza. To ni le samopašna radovednost, marveč tudi nepoštenje. Ta radovednost se je rodila v otroku, a zrastle je ž njim do te skrajne višine. Mati naj torej nikdar ne dovoljuje, da bi otroci pregledovali in preiskovali omare in predale. Nikdar naj jim ne dovoljuje čitati svojih pisem, če bi bila prav njih vsebina malovažna. Spoštovati naj se učijo tuje blago, tujo last, koje se ne smejo dotakniti niti v mislih.

Posebno težavna je odgoja koleričnih otrok. Dasi i najboljša vzgoja ne bode popolnem vkrotila malega kolerika, vendar zamore njegovo vročo kri vsaj nekoliko ohladiti. Otrok naj se uči premagovati svojo jezo. Kako redko pa pazijo matere na to lastnost svojih otrok! Kako napačno se vedejo ž njimi! Mesto, da bi malo zavrelico tolažili in mu pokazali, kako nespametna je njegova otroška jeza, ga z neprimernimi šalami le še bolj dražijo. Otrok pa postane vedno bolj in bolj jezen, razvija se iz njega tisti grozni siloviti značaj pred kojim po pravici vse trepeče. -- Mati naj nikdar ne dovoljuje, da jezni otrok tepta z nogami, da bije s pestmi ob mizo ali da celo pohištvo premetuje. To vse so surovosti, kojih naj se omikanec ogiblje. A žal, da jih srečamo tudi v omikanih krogih, ker se otroci niso navadili premagovati svoje jeze. To si pa zapomni, mati: najhujšo jezo svojega otroka vkrotiš najlože z največjo milino. Stroge kazni tukaj ne činijo dobrega.

Dober pripomoček za odgojo je primerno opravilo za otroke. Nikdar naj ne hodijo otroci brez posla. Če se ne igrajo, naj pa pomagajo materi pri hišnih opravilih. Saj je sto in sto opravkov, kojih so otroci zmožni. Posebno, ko malo dorastejo, naj pomagajo materi pospravljati. Lahko brišejo prah s pohištva, postavljajo stole na mesta, lahko prinašajo drv in premoga v sobo itd. Taka opravila veselé otroke bolj nego dragocene igrače.

Otroci naj imajo tudi svoje igrače, svoja učila in svoje obleke v najlepšem redu. Ne samo da jim daje po-

spravljanje primerne opravila, ampak navadijo se tudi reda, ki je vendar neobhodno potreben vsakemu človeku. Navadno pazijo matere v tem oziru samo na deklice, a dečkom se zmeraj ustreza, zmeraj se jim gladi pot, da jim ni treba česa delati, kar bi se ne strinjalo z možko vzvišenostjo: A vzgajajo se sčasoma pravi hišni trinogi, prave paše, okrog kojih se mora vse sukati. Naj bi se i dečki navadili že od malega redu, naj bi se i oni napeljevali do koristnih opravkov v hiši, zginil bode potem tudi tisti zloglasni „Jungesellenheim“, v kojem ležijo škornji na postelji, obleke pa na tleh, s kratka, v kojem je vse na robe, grdo in neprikupljivo. Zginila bi pa tudi tista možka nesamostojnost in nerodnost, ki spravi moža v skrajni obup, če se mu je gumb pri suknji odtrgal, a ni dobrodejne ženske roke v bližini.

Vrhu domačih del pa treba otrokom preskrbeti tudi drugačnih opravil v njihovo zabavo. Prav dobro služi v ta namen prepletanje s popirjem po Fröbelnovem sistemu (Flechtarbeiten). To je izvrstno delo, pri kojem se uče otroci šteti, navajajo se razločevati različne barve, a lepi vzorci vzbujajo estetični čut. Nadalje šivanje z volno in se svilo na luknjičastem popiru (Ausnähen), vpogubanje štirikotnih popirčkov v razne oblike (Falten), izrezovanje raznih podob iz barvnega popira (Ausschneiden), sploh vsa tista opravila, ki služijo tudi v otroškem vrtu. Izvrstna in primeroma cenena igrača so Kristerjeve -omarice za zidanje. Otroci zidajo vsi radi, a vadijo si s tem, roko in oko. Nedostaja mi pač tukaj prostora, da bi dalje razpravljala o teh stvareh. Priporočam jih pa toplo vsaki materi.

Močen upliv na otrokov razvoj ima brez dvoma tudi čtivo. Dajte svojim otrokom le dobrih knjig v roke, a ne puščajte jih v obče preveč čitati, da jim domišljija preveč ne zcvete. Še bolj pa velja to za poznejšo dobo, saj pozirajo navadno vsi mladi, malo razsodni ljudje vse, karkoli jim pride v roke, navadno so to ničvredni romani. Mati naj torej nadzoruje čtivo svojih odraslih sinov in hčera, a oni naj ji poročajo o tem, kar so čitali.

Pri malih otrocih nadomešča čtivo živa, pripovedovalna beseda. Mati naj pripoveduje svojim malim priproste, poučne pripovedke in pravljice. Vedno naj se pa ogiba tistih že gori omenjenih groznih pošasti. Pa tudi hudobne mačehe naj se ogiblje; saj je mačeha vendar tudi — mati, kako naj si pač raztolmači otrok njeno hudobijo?

Tudi glede kazni mi je nekaj povedati, saj je i ona vzgojevalno sredstvo. Če se prevečkrat, za vsako malenkost kaznuje, zgubi kazen vso svojo veljavo, a čim hujša je, tem preje.

Navadno naj zadostuje svarilo ali svarujoči pogled. Mati naj se ogiblje kolikor možno dolgega moralizovanja, ker otroka le utruji a ne upliva na-nj skoro nič. Udarci veljajo v obče samo za malo deco, ki drugače še ne ume. Večji otroci naj se ne tepejo, izimši v skrajnih slučajih. Dr. C. Bock pravi v svojem. „Buch vom gesunden und kranken Menschen“: Otrok se ne smé spominjati na čas,

ko je bil tepen. In dalje: otrok, ki zasluži v četrtem letu biti še tepen, je skrajno razvajan.

Po tem naj bi se matere ravnale. Sploh bo pa vedela dobra pedagoginja kaznjivo dejanje večinoma preprečiti, kar je seveda najboljšje.

Toda vsa pravila, vsi sistemi ne pomagajo nič, če otroci nimajo dobrega vzgleda v hiši. Oče in mati boudita jim merilo, kako se treba vesti, kakšnemu treba biti. Kjer so stariši surovi, neomikani, tam tudi otroci ne bodo dosti prida! kako se more n. pr. razviti v otroku plemenit značaj, če je dan za dnevom priča preprirov svojih starišev? Diference mej zakonskimi so včasih pač neizogibne, nikdar naj se pa ne poravnajo v pričo otrok. Otroci bi ne smeli niti slutiti, da je kaj tacega mogoče. Če se razlegajo po hiši le psovke, kričanje in ropotanje, se mati ne sme čuditi, če ji vzrastejo sami mladi divjaki. Čuvaj se tedaj, oj mati, da bodeš svojim otrokom lep, popolen izgled. Skrbi za to, da bode vel v tvoji hiši tisti mili, blagodejni vzdah, ki ga more provzročiti le prava srčna omika. Vzgjaj samo sebe, vzgajaj svojo deco! Izruvaj iz svojega srca vse strasti, vsako nepopolnost. Stremi po najvišjem idealu človeškem, da bodeš svojim otrokom podoba vsega dobrega, blagega, plemenitega.

Globoko se vrta taka podoba otrokom v srce. A če jih bodo pozneje v svetu izkušnjave obdajale, če bodo stali na razpotju, ne vedoči, kam bi krenili tedaj jih podoba materina dovede zopet na pravi pot, predno se jim spodsrsne, predno padejo.

Martina!..

„Martina, Martina“,
Sem klical nekdanj,
„Oj milostna bodi,
Ti žitja mi raj!“

A milostna meni
Bilâ nisi ti,
Pač si zagrenila
Vse žitja mi dni.

Kakó oj ljubilo
Srcé te je to!
Kakó te častilo,
Le Bog vé samó!

Posvetil sem tebi
Vse svoje moči . . .
A kaj si storila
Predraga mi, ti! . . .

Zavrgla si mojo
Ljubâv in srcé . . .
In zdaj ti v zasmeh je
Vse moje gorjé . . .